

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

OCAK / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 33675/04)

KARAR
(Adil Tazmin)

STRAZBURG

19 Mart 2019

Kararın Kesinleştiği Tarih:

09.09.2019

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kesinleşmiştir. Bazı şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2019. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Ocak/Türkiye davasında,*Başkan*

Robert Spano,

Hâkimler

Paul Lemmens,

Işıl Karakaş,

Julia Laffranque,

Valeriu Grițco,

Ivana Jelić,

Darian Pavli, ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("İkinci Bölüm"), Daire olarak toplanarak, 26 Şubat 2019 tarihinde gerçekleştirilen müzakerelerin ardından, söz konusu tarihte aşağıdaki kararı vermiştir.

USUL

1. Türk vatandaşı olan Mehmet Ocak ("başvuran"), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca Türkiye Cumhuriyeti aleyhine 11 Ağustos 2004 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bir başvuru yapmıştır (No. 33675/04).

2. 19 Ocak 2010 tarihli kararla ("esas hakkında verilen karar"), Mahkeme, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Ocak/Türkiye*, No. 33675/04, § 54, 19 Ocak 2010).

3. Başvuran, Sözleşme'nin 41. maddesine dayanarak, uğramış olduğu maddi zararın tazmin edilmesi talebinde bulunmuştur.

4. Mahkeme, Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanmasına bu aşamada yer olmaması nedeniyle, bu hakkı saklı tutmuş ve Hükümet ile başvurana, işbu kararın kesinleşeceği tarihten itibaren üç aylık bir süre içinde bu konuya ilişkin görüşlerini yazılı olarak sunmaya ve özellikle, kendi

aralarında varabilecekleri her türlü uzlaşmadan kendisini haberdar etmeye davet etmiştir (idem, § 57 ve hüküm metninin 3. paragrafı).

5. Hem başvuran hem de Hükümet görüşlerini sunmuşlardır.

6. Dostane çözüme ulaşılmasını sağlayacak herhangi bir anlaşmaya varılmamıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

7. Sözleşme’nin 41. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Şayet Mahkeme, işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder. ”

A. Tazminat

8. Başvuran, uğramış olduğunu iddia ettiği maddi zararı için, taşınmazın kamu alanına tahsis edilen 12.7760 m²’lik % 40’ı oluşturan kısım sonrasında geriye kalan 19.140m²’lik alan için 16.908.208 Türk lirası (TRL) (yaklaşık 7.865.000 avro (EUR)) talep etmektedir.

Karşılaştırma olarak, başvuran metrekaresi 8.162 TRL/m²’ye (yaklaşık 3.780 EUR/m²) satılmış olan iki taşınmaza ilişkin tapu kaydını dosya ibraz etmiştir. .

9. Hükümet, aşırı ve dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle Mahkemeyi, başvuranın tazminat taleplerini reddetmeye davet etmektedir.

B. Manevi zarar

10. Başvuran, manevi zarar bağlamında herhangi bir talep dile getirmemektedir.

C. Masraf ve giderler

11. Başvuran, Mahkeme önünde davaya ilişkin masraflar için 590.56 TRL (yaklaşık 275 EUR) talep etmektedir.

12. Hükümet, Mahkemeden başvuranın bu talebinin reddini istemektedir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE İÇTİHATLARI İLE MAHKEMENİN KONUSYA İLİŞKİN İÇTİHADI

13. Mahkeme, somut olayda, ilgili iç hukuk ve uygulaması ile ormanlık alanda bulunan taşınmazlara ilişkin davalarda adil tazmin konusundaki içtihadıyla ilgili olarak, *Gümrükçüler ve diğerleri/Türkiye* (adil tazmin) (No. 9580/03, §§ 17-19, 7 Şubat 2017) kararına atıfta bulunmaktadır.

III. İÇ HUKUKTAKİ SON GELİŞMELER

14. İç hukukta meydana gelen son gelişmeler, *Gümrükçüler ve diğerleri* (adil tazmin) (yukarıda anılan karar, §§ 20-25) kararında yer almaktadır.

IV. HÜKÜMETİN TALEBİ

15. 22 Nisan 2016 tarihli yazıyla, Hükümet, Mahkemeden, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair 6384 Sayılı Kanun'la kurulan Tazminat Komisyonunun yetkileri konusunda iç hukukta - bilhassa 25 Ocak 2016 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı'yla - yapılan değişiklikleri dikkate alarak, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkralarına dayanarak, mevcut başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermesini talep etmiştir. Hükümet, bu konuda aşağıdaki görüşleri dile getirmiştir:

"Mahkeme, *Ümmühan Kaplan/Türkiye* pilot kararında, Türkiye'de Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası anlamında makul süre gerekliliğine ilişkin hem yapısal hem de sistematik bir sorunun mevcut olduğunu tespit etmiştir (*Ümmühan Kaplan/Türkiye*, §§ 48 ve 49, 20 Mart 2012).

Pilot kararın verilmesinin ardından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış bazı başvuruların tazminat ödenmek suretiyle çözüme kavuşturulması amacıyla bir Tazminat Komisyonu kurulmuştur (6384 Sayılı Kanun). Bu Kanun, yargılamanın aşırı uzun sürmesine ilişkin iddialar açısından yeni bir hukuk yolu oluşturmuştur. Mahkeme, 4860/09 başvuru No.lu *Müdür Turgut ve diğerleri/Türkiye* başvurusuna ilişkin 26 Mart 2013 tarihli kararında ve 56125/10 başvuru Nolu *Demiroğlu ve diğerleri/Türkiye* başvurusuna ilişkin 4 Haziran 2013 tarihli kararında, oluşturulan yeni başvuru yolunun etkin ve erişilebilir olduğu ve Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası anlamında, başvuranlara, şikâyetlerinin telafi edilmesi için makul başarı perspektifleri sunduğu gerekçesiyle, iç hukuk yollarının henüz tüketilmediği, dolayısıyla başvurunun kabul edilemez olduğu sonucuna varmıştır.

Mahkeme aynı zamanda, 6384 Sayılı Kanun'un 23 Eylül 2012 tarihinden önce sunulan ve henüz Hükümete tebliğ edilmeyen, kendi önünde derdest olan bütün başvurulara uygulanabilir olduğunu kaydetmiştir. Aynı şekilde, Mahkeme, *Müge Sargın* (20236/06) ve *Mahmut Bacak ve diğer 44 başvuru* (18904/09) gibi kararlarında, 6384 Sayılı Kanun'un, Hükümete tebliğ edilen başvurulara ve yeni iç hukuk yolu olarak Komisyonun bulunması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilen başvurulara uygulanabilir olduğunu belirtmiştir.

Mahkemenin, Komisyonun Türkiye'de erişilebilir bir hukuk yolu teşkil ettiği sonucuna varması sebebiyle, Hükümet, 6384 Sayılı Kanun uyarınca Tazminat Komisyonunun yetkisinin genişletilmesini ilişkin bir süreç başlatmıştır. Komisyonun yetkisi, 10 Şubat 2014 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla genişletilmiştir (16 Mart 2014 tarihli Resmi Gazete). Daha sonra bu yetki, 25 Ocak 2016 tarihli ve 206/8509 Sayılı Kararname ile yeniden genişletilmiştir (9 Mart 2016 tarihli Resmi Gazete). Bundan böyle, Tazminat Komisyonu, diğerlerinin yanı sıra, ormanlık alanlara ilişkin davalara bakmaya yetkilidir. Esasen, 4. maddenin a) bendine göre, Tazminat Komisyonu, 31 Ağustos 1956 tarihli 6831 Sayılı Kanun'un 2/B maddesi uyarınca tapunun iptal edilmesi veya kadastro çalışmaları sırasında söz konusu mülkün ormanlık alanda yer aldığının tespit edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla açılan başvurulara bakmaya yetkilidir.

Dolayısıyla, başvuranlar, yeni bir iç hukuk yoluna sahiptirler. Başvuranlar bundan böyle, tazminat talep etmek için Tazminat Komisyonuna başvurabilmektedirler."

V. MAHKEMENİN KARARI

A. Maddi zarar

16. Mahkeme, Hükümetin Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkralarına dayanarak başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi yönündeki talebine ilişkin olarak, öncelikle, başvurunun, daha önce esas hakkında verdiği 19 Ocak 2010 tarihli kararında kabul edilebilir olduğunu belirttiğini kaydetmektedir (hükmün 1. paragrafı).

17. Ardından, Mahkeme, birçok defa, genel kural olarak, iç hukuk yollarını tüketme gerekliliğinin Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca

kendisine sunulan adil tazmin taleplerine uygulanmadığını belirttiğini hatırlatmaktadır. Esasen, Mahkemeye başvurmadan önce, iç hukuk yollarını tüketmelerinin ardından bir sonuç alamayan başvuranların, Mahkemeden adil tazmin elde etmek amacıyla diğer hukuk yollarını tüketmekle yükümlü olmaları halinde, Sözleşme'yle öngörülen usulün insan haklarının etkin şekilde korunması açısından pek uygun olmadığı ortaya çıkabilecek ve bu usul Sözleşme'nin gaye ve amacıyla bağdaşmayan bir duruma neden olabilecektir (en yeni tarihli bir örnek için bk., *S.L. ve J.L./Hırvatistan* (adil tazmin), No. 13712/11, § 17, 6 Ekim 2016, ve bu kararda atıfta bulunulan davalar). Dolayısıyla Mahkeme, Hükümetin talebini reddetmektedir.

18. Ancak, Mahkeme aynı zamanda, somut olayda ortaya konulan soruna benzer bir hukuki sorunla ilgili olan *Gümrükçüler ve diğerleri* kararında (yukarıda anılan karar, (adil tazmin)), başvuranlara tazminat ödenmesi yönündeki somut imkânın ulusal düzeyde mevcut olduğunun tespit edilmesi nedeniyle, Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendine dayanarak başvurunun kayıttan düşürülmesine karar verdiğini hatırlatmaktadır. Bu kararda, Mahkeme esasen, "yerel düzeyde görevli olan ve taşınmazlara, kayıtlara, arşivlere ve diğer tüm pratik yollara erişimi olan yetkili organların, mülkiyete ilişkin karmaşık konularda karar vermek, değerlendirmede bulunmak ve tazminat tutarını belirlemek için şüphesiz daha iyi bir konumda bulunduklarını (...)''saptamıştır (*Gümrükçüler ve diğerleri* (adil tazmin), yukarıda anılan karar, §§ 28-43).

19. Mevcut davanın incelemesi çerçevesinde, farklı bir sonuca varılmasını sağlayabilecek özel bir koşul tespit edilmemektedir. Böylelikle, bu koşullarda ve Sözleşme tarafından kurulan denetim mekanizmasının ikincil niteliğini dikkate alarak Mahkeme, başvurunun incelenmesine devam edilmesinin gerekli olmadığı kanısına varmaktadır (Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi).

20. Mahkeme ayrıca, somut olayda, başvurunun incelenmesinin devamını gerektirebilecek, Sözleşme ve Protokolleri tarafından güvence

altına alınan insan haklarına saygı gösterilmesi konusunda özel bir koşulun bulunmadığı kanaatindedir (Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesi (*in fine*)).

21. Bu sonuca ulaşırken Mahkeme, koşulların bunu haklı kıldığı kanısına vardığında, bir başvurunun yeniden kayda alınmasına karar vermek için Sözleşme'nin 37. maddesinin 2. fıkrasının kendisine tanıdığı yetkiyi dikkate aldığını belirtmektedir (yukarıda anılan *Gümrükçüler ve diğerleri* (adil tazmin) kararı, § 42).

22. Sonuç olarak, başvuranın, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlalinin sebep olduğunu iddia ettiği maddi zararın tazmin edilmesi talebiyle ilgili olarak, davanın Sözleşme'nin 41. maddesine ilişkin kısmının kayıttan düşürülmesi gerekmektedir.

B. Masraf ve Giderler

23. Mahkeme içtihatlarına göre, bir başvurana, başvuranın ancak bu masraf ve giderlerin gerçekliğini, gerekliliğini ve oranlarının makul niteliğini ispatlaması durumunda, bunun karşılığında bir meblağ ödenebilmesinin mümkün olduğunu hatırlatmaktadır (*Iatridis/Yunanistan* (adil tazmin) [BD], No. 31107/96, § 54, AİHM 2000-XI).

24. Mahkeme, ilgili belgelerin bulunmamasını ve içtihadından doğan kriterleri göz önünde bulundurarak, bu bağlamda sunulan talebi reddetmektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Hükümetin başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi yönündeki talebinin reddine;

2. Başvuranın Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlali nedeniyle meydana geldiğini iddia ettiği maddi zararın tazmin edilmesi talebiyle ilgili olarak, davanın Sözleşme'nin 41. maddesine ilişkin kısmının kayıttan düşürülmesine gerektiğine;
3. Masraf ve giderlere ilişkin talebin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş; Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca, 19 Mart 2019 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Robert Spano
Başkan